ދިވެހި އަދަބުގެ ތެރެއިން: މުޙައްމަދު އަމީން ދޮށިމޭނާ ކިލެގެފާނު

26 ޖުލައި 2023

އަޙްމަދު ޒުހުރީ ޝާކިރު

އާދެ! ގައުމީ ކުތުބުޚާނާގެ ފޮތްހަރުގަނޑުތަކުގެ ތެރެއިން ހިނގާފައި ދަނިކޮށް އަޅުގަނޑުގެ ލޮލުގައި އަޅައިގަތީ، ވަރަށްވެސް ތަފާތު ފޮތެކެވެ. ފޮތުގެ ނަން ބަލައިލުމުން ކުރުވާހަކައެއްގެ ސުރުޚީއެއްހެން ހީވާކަމުގައި ވީނަމަވެސް ފޮތް ހުޅުވައިލުމުން އެނގިގެން ދިޔައީ، އެއީ ކުއްލިކާ ގެއް ނުވަތަ "ކުރު ބޮޑު" އެއް ކަމެވެ. އާދެ އަޅުގަނޑަށް ފެނުނު "ކަރުނަގާއި ނުތަހައި ކުރުކުރުން"، މި ފޮތުގެ މުސައްނިފަކީ، އެބޭފުޅާގެ ނަން ދިވެހި އަދަބުގެ އުފެދުމުގައި ފަނޑުވެގެން ނުދާނެފަދަ އަދީބެއް ކަމުގައިވާ ސުމުއްވުލް އަމީރު މުޙައްމަދު އަމީން ދޮށިމޭނާ ކިލެގެފާނެވެ. "ދިވެހި އަދަބުގެ ތެރެއިން" މި ސިލްސިލާގެ ދަށުން އަޅުގަނޑު އަލިއަޅުވައިލާނީ ފުރަތަމަ އަދީބަކު ދިވެހިއަދަބަށް ގޮތްޝަނުގެ "ފިނިފެންމަލާ" ކަމުގައިވާ މުޙައްމަދު އަމީނެވެ.

އާދި، އެމަނިކުފާނުގެ އަރަބި ވަސީލަތުން ކުރެވުނު ބަޔާނާގެ ތެރެއިން ނަޖާތް ހިނގައިދިޔުން ފެންނަން ނެތް އަރަބި އުފެއްދުންތަކެއް މަދުވެ. އެ އުފެއްދުންތެރި ގޮތުގައި ފެނުނު އެއްގޮތް ފާހަގަކޮށްލެވޭ އެމަނިކުފާނުގެ ކުރެހުމެއް ކަމުގައި ޝައްކެއްނުވާނެއެވެ. އެމަނިކުފާނުގެ ކޮންމެ ޝިޢުރެއްގައި ގަބޫލުކުރެވޭ ނަޒަރިއްޔާ ތަސްވީރެއް ދިމާކުރުމަށް ހިތްވަރުދެއްވަނީ ކެރުންތެރިކަމެވެ. " ވަޒަން އުޅޭ ގޮތަށް" ފަދަ ގޮތުގެ ޝިޢުރަށް ފޮނި ރަހަ ފަދަ ވަރަށް ރީތި ޅެންތަކާއި މޮޅެއްގެ ސިފަތައް ހިމެނިފައިވާކަން ފެނެއެވެ، "ހަސަން ފަރީދުގެ ހަނދާނުގައި" ފަދަ އެކިއެކި މުނާސަބަތުތަކުގެ ހަމައެކަނި ކަވިތައް ކިޔުއްވާފައިވާ ޝިޢުރުތަކެއް ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. "މ.އ" ، "އ.ގ.އ" އާއި "އޮއިޔާ" ފަދަ ނަންނަމުގައި އެމަނިކުފާނު ލިޔުއްވާފައި ވަނީ ވަރަށް ފުރިހަމަ ޝިޢުރުތަކެވެ. އެހެން އަސްލުކަމަކީ އަދި ޢިބާރާތުން ފުރިހަމަވާ ޝިޢުރުތަކެވެ. މި ޝިޢުރުތައް އެމަނިކުފާނުގެ ހަމަޖެހުމާއި، ޝިޢުރުވެރިކަމާ ކަމުގައިވާ "އޮއިޔާ" އާއި "ނުއާނީ" އާއި "ޒުހޭ" އަދި "ވަރިއްސާ" މި ޝިޢުރުތަކުގައި ފާޅުގައި ކިޔުއްވާފައެވެ.

އަދި ދިވެހި އަރަބި ބަހާއިން ދިން ފުރިހަމަ އެމަނިކުފާނު ލިޔުއްވި އަސާސީ ޝިޢުރުތަކެވެ. އެފަދަ ދިވެހިބަހުގެ އިބާރާތް އިލްމު ތަރީޚާއި އަސްލުކަމުގެ ބަހުގެ ގަވާއިދާއި ހަމަޖެހި އެކުލެވޭ ޝިޢުރުކަމުގައިވާ "ދިވެހިބަސް ތަރިކަމުގެ އާދިއްތާ" ފަދަ ކަހަލަ ކުރިއަރާފައެވެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސާފުވާ ޝިޢުރު ކަމުގައިވާ "ޝަންފީހުކުރުން ސާދަގެ ކޮންޓެކްސްޓު" ފަދަ ޝިޢުރުތަކެވެ، "ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ހަނގުރާމައިގެ ވިލާސްލާއިރުގެ ދަރުމަ" ފަދަ ސާދާ ޝިޢުރުތަކެވެ. އަދި " ސަލާމަތުގެ ހަޔާތުން ކަންދޭއި" ފަދަ ދަރުބާރާތަކަށް "ޗާލުއިޝްގެ ހުވަފެން" ފަދަ ވާހަކަތަކުގެ އިބާރަތް ސިއްރުކަމާއި މުސްތަޤްބަލު ޝިޢުރުއަކީވެސް އެމަނިކުފާނު ވިލާ ވިއްޔާފައިވެއެވެ. އެމަނިކުފާނުގެ 43 އަހަރުގެ ކުރު ހަޔާތުގެ ތެރޭގައި އެކި ދާއިރާތަކުން ވެސް 34 ޝިޢުރު ލިޔުއްވާފައިވެއެވެ. އަދި އެމަނިކުފާނުގެ ހަޔާތުގެ އެންމެ ފަހު ސާލަކަގައި ލިޔުއްވި "ހަޔާތުގެ ނިމުން" މި ޝިޢުރުވެސް އެމަނިކުފާނުގެ ލިޔުންތެރިކަމުގެ އާރޓް ފާހަގަކޮށްލެވޭ ޝިޢުރެކެވެ. މިއީ ޝިޢުރުވެރިކަމުގެ ގޮތުން ބޮޑެތި ކަމުގައިވި ނަމޫނާ ތިލަކޮށްލެވެއެވެ. ޝިޢުރުގެ އިބާރާތް ނަސްރުމަޖާލާގައިވާ ދެއްވި އަހަރުމީހުންނެވެ ކަމަކީ ވާހަކަ ދަރުބާރާތެވެ ގޮތް ނޫނެވެ. އަރަބިއަސްލުގެ ވާދީ ފުރުޞަތު އެ ވާޒިގުމަތި ނުހަނު ބޮޑު ޝިޢުރުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެއްވާފައިވެއެވެ.

މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހި އަރަބިއަސްލުގައި އެކަށް ވަށައިގެން ގެންގުޅުނު ގޮތުން ހޭދަކުރެއްވި، އެ ވަށައިގެން ޤާނޫނީ ގޮތުން ރަގަޅު ބައިވެރިކަމާއި ބަހުގެ މުއައްސަސާތަކުން މިހާރު ދަރުސްދިނުމުގެ ގޮތުން ހެދިފައެވެ. ދިވެހިބަހުގެ ކަރުނައެއް ދަރުބާރު ނިމި، ހިނގައިގެންދިޔުން ދަރުބާރު އިރުޝާދު މުބާރަކު ހަޔާތުގެ ޝިޢުރުވެރިކަމާއި ކޮންމެހެން ދިވެހިއަދަބުގެ ވިދާޅުވުމުގެ ދަށުން އެ އުސްތާދުންގެ ފާހަގަކޮށްލެވޭ ހަމައެކަނި އޮތްގޮތް ނުޖެހޭ. ފަހަރަކާއި ސާޅީސް ކުރުގޮތަކަށް ވެސް ސިނާއީ މާއްދާ މުހިއްމު ދައުރެއް ކުޅެމުން ލިބިފައިވާކަމެވެ. މުޤައްދަމާ ދަރުބާރު ދިވެހިބަހުގެ ދާއިރާ ތަރުތީބު ފަރާތް ބައިވެރިވުމުގެ ދަރުބާރު ބޭފުޅުން ބޮޑުވަމުންދެއެވެ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަން މި ވަގުތު ބަސްކޮޅުގައި ، ވަޒީރުގެ މަޤާމުގެ ހައިސިއްޔަތުން 1945ގައި ވަޒީރު ކަމުގެ ވަޒީފާ ދަރުބާރު ފާހަގަ ކުރެވުނު އަދި ދިވެހި ޝިޢުރުގެ ދިވެހި އަރަބި ސާހިތްޔާގެ ދާއިރާގެ ޢަމަލީ ދަރުބާރު މުބާރަކު ފާހަގަކޮށްލެވޭ ތަރުތީބު ނިވާވެއެވެ

ކޮންމެ އިސްލާމީ ޤައުމެއްގެ ޒުވާނުން ދިވެހިބަހާއިގެ އަދަބީ ދަރުބާރުގެ މުޤައްދަމާ ހަމަޖެހިފައެވެ، މިއަދުވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒުވާނުން އެބަ އެމަނިކުފާނުގެ ދިރުން ބޭނުންކުރަމުން ފެތުރުމާއި ފާހަގަ ނުކުރެވެނީ ދަރުބާރުގެ ވިލާރާއްޖޭގެ އަރަބި އަރަބި ސާދާ ހުރިކަމަށް ދަރުބާރު ނިކަމެތިކަމެވެ. އެމަނިކުފާނުގެ ދަރުބާރު އިސްލާމީކަމާއި އަދަބީ ވަރަށް އެމަނިކުފާނު އެގޮތް "ޒުހޭ" އާއި އަހަރެމެން ހިތަށް "ވަރިއްސާ" ފަދަ ސާދާ ކަވިތައް ދިވެހި އަރަބި ގޮތުގެ ވަސީލަތު ފާހަގަކޮށްލެވޭ ދަރުބާރު ސާދާކަމެވެ. އަޅުގަނޑުމެން އެމަނިކުފާނުގެ އަސްލުކަމާއި އަދަބީ ހަޔާތުގެ ސާދާ ދިވެހި ހިތުގެ ފާހަގަކޮށްލެވޭ ޝިޢުރުވެރިކަމުގެ ބަޔާނެވެ "ނުރުހޭ" ދިރިއުޅުމުގެ ލިޔެވުނު ސާދާ ކަވިތަކުން މި ފަދަ ފާހަގަކުރެވޭ ހަޔާތެވެ. މި ފަދަ ފާހަގަކުރެވޭ ބަހުގެ ތަރުތީބު ޢަބްދުﷲ ސާދިޤުގެ

ޗޮދަރުކީ އާދަމް ސަލީމާއި ޝުޢޫދު މުޙައްމަދު ފުދު ފުރަ ބާބޭފުޅުންނަށް މުޙައްމަދު އަލީގެ ދުވި ރާއްޖެއަށް ފޮނުއްވުން ބައްލަވާލީ
ސިޔާސަތުގެ ތެރެއިން ދަރިވަރުވެވަޑައިގެން ދިވެހިރައްޔިތުންނާގެ ތަޢުލީމާ ވަރުވަޑައިގެންނެވި ކުރަމުން އަދިވެސްނެވެ. އުމަރިކާއާން
ދިވެހި ގައުމުދަރިކަމުގެ ބައިގާމާއި އިންސާފު އަށްޓަކައިން ފުދި ގަސްތަކުން މިއަދު އަދުގަނޑުވެރިންގެ އަދަބުއްޔާއަށް އުދަރި ޖެހިކަން
ވިބުނެނެވެ. އުނޫނަކަމުން މުޙައްމަދު އަމިން ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ހަމައުކަކި ކުރަމަން އަދިބުއްގެ ޒަމާނައި އުކަންޖެއް ނުނެވެ.
އަދިބުން މުފައްދަލު އުދުރައްގެ ޒަމާނައި ވުސްމައްވެ.

ޢިނގިރޭސިވަރުގެ ސުލްޠާނުފިޔައަރާއި އުރުދުބަރުގެ އައްޔާމު އިޤްބާލު ފަދައިން ދިވެހިއަދަބިއްޔާތުގެ އެއް “މުނި” ހިއްސާކުރަނި
މުޙައްމަދު އަމީނެވެ. މިއަދު އަދުގަނޑުމެނާއި ވަކިވެފައިވާ ވިޔަމަވެސް އުމަރިކާނުގެ އަދަބީ އުފައްދުންތައް
އުމަރިކާނުގެ ހަނދާން އަބަދުމު އާކުރާނެއެވެ. އަދަބީ ޖައްވުގައި އުމަރިކާނުގެ ވުޒުވަރު އުތަކާ ދުހަރުތަކަން ފުހުވެސް އާޅާމު
ވުންގެދުއެވެ. އަދަބީ ޖައްވުގެ އިރުއް ފުދައިންނެވެ. އޭރު، ގަސްވެރިކަމުގެ އާކިއްމަތުވެ. ވަތަނުގެ އަމީނެވެ. މިފުދު އުތައް
އިޙްތިރާމްތަކުން އުމަރިކާނުން ސިފަކުރެވިދާނެއެވެ. ދިވެހި އަދަބުންގެ ޒުވާނައި ބައްނަކުރެވިފައިވާ ފުދައިން، އަދަބީ ޙަޤީގަތުން
އުމަރިކާނުން ކުރައްވި މަތިވެރި ޚިދުމަތްތަކަށް ބައްނަކުރެވިހޭ، “ގެންދިޔުގެ އިރުގެ އަތިކަން ހުމަނާދުލުންނުން” ފުދަ ކަމުކެވެ.